

УДК 373.3.015.3.091.398.159.954

DOI:

Лада Чемоніна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти
Бердянського державного педагогічного університету

Анжеліка Лесик, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки
Бердянського державного педагогічного університету

АРТ-ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО САМОВИРАЖЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ У ПРОЦЕСІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Статтю присвячено актуальній проблемі формування творчого самовираження учнів початкової школи у процесі позашкільної освіти засобами арт-педагогічних технологій. Відзначено роль позашкільної освіти як складника безперервної освіти, що покликаний забезпечити розвиток здібностей дітей і молоді у сфері освіти, науки та культури.

Підкреслено ефективність застосування арт-педагогічних технологій у формуванні творчого самовираження учнів у процесі здійснення позашкільної освіти.

Ключові слова: арт-педагогічні технології; учні початкової школи; творче самовираження; позашкільна освіта; технології сучасного театру; художньо-прикладні технології; фото/відео технології; евенттехнології.

Лит. 14.

Lada Chemonina, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Primary Education Department
Berdiansk State Pedagogical University

Angelika Lesyk, Ph.D.(Pedagogy), Associate Professor of the Pedagogy Department
Berdiansk State Pedagogical University

ART-PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A MEANS OF FORMING PRIMARY SCHOOL STUDENTS' CREATIVE SELF-EXPRESSION IN THE PROCESS OF EXTRACURRICULAR EDUCATION

The article is devoted to the considerable problem of formation of primary school students' creative self-expression in the process of extracurricular education by means of art-pedagogical technologies. The role of extracurricular education as a component of continuing education, designed to ensure the development of abilities of children and youth in education, science, culture; their acquisition of primary professional knowledge, skills and abilities necessary for social development of adolescents, generation in modern Ukrainian society, is marked.

It is emphasized that one of the effective steps that ensures the formation of mentioned above age group child's creative self-expression is the introduction of art-pedagogical technologies in the process of extracurricular education. The fact that at the present stage of development of pedagogical science, art pedagogy, as a scientific field, has not got a sufficiently precise definition yet is also emphasized. It is noted that art-pedagogical technologies have got the potential to create conditions for the harmonious formation of the child's personality, in particular the younger student, through artistic, creative self-expression, self-knowledge, self-realization.

The study identified groups of art-pedagogical technologies (modern theater technologies; artistic and applied technologies; photo/video technologies; event technologies), which, according to the authors of the article, are appropriate for the formation of creative self-expression of primary school students in extracurricular education.

Keywords: art-pedagogical technologies; primary school students; creative self-expression; extracurricular education; modern theater technologies; artistic and applied technologies; photo / video technologies; event technologies.

Постановка проблеми. Розвиток України як європейської держави передбачає створення умов для формування нового покоління українців, які вирізняються здатністю до творчого застосування набутих компетентностей, самовираження через інтереси та задатки. Провідну роль у цьому процесі, за нашим переконанням, має відігравати позашкільна освіта, що згідно із Законом України "Про позашкільну освіту", є складником системи безперервної освіти, визначеної Конституцією України, Законом

України "Про освіту", і спрямована на розвиток здібностей та обдарувань вихованців, учнів і слухачів, задоволення їх інтересів, духовних запитів і потреб у професійному визначенні [7].

Як і будь-який процес, позашкільна освіта підпорядкована досягненню певної мети, а саме: забезпечити розвиток здібностей дітей та молоді у сфері освіти, науки, культури, фізичної культури і спорту, технічної та іншої творчості, здобуття ними первинних професійних знань, умінь і навичок, необхідних для соціалізації, подальшої самореалізації та/або професійної діяльності [8].

Реалізація зазначеної мети уможливується через призму визначених у Законі України “Про позашкільну освіту” завдань, серед яких, згідно з темою нашого дослідження, відділяємо такі: розвиток креативних здібностей дітей та учнівської молоді, їх пізнавального інтересу; розвиток уміння навчатися упродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватись у багатокультурному середовищі; задоволення потреб вихованців у професійному самовизначенні і творчій самореалізації; створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів [7].

Отже, наразі актуальною є проблема щодо пошуку шляхів формування творчого самовираження особистості в умовах позашкільної освіти.

Викремлення нерозв’язаних раніше проблем. Розв’язати зазначену проблему на наше переконання, можна за допомогою впровадження у процес роботи закладів позашкільної освіти інновацій, однією з яких є арт-педагогічні технології, що сприятиме формуванню творчого самовираження дітей молодшого шкільного віку. Проте переважна більшість вітчизняних і зарубіжних досліджень присвячені висвітленню корекційної функції арт-педагогічних технологій. Цей факт дає нам підставу констатувати: проблема формування творчого самовираження молодшого школяра засобами арт-педагогічних технологій у процесі позашкільної освіти досі залишається нерозв’язаною.

Мета статті полягає у визначенні й аналізі сучасних арт-педагогічних технологій як засобу формування творчого самовираження учнів початкової школи в умовах позашкільної освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Про актуальність питання щодо самореалізації та відповідно й самовираження особистості свідчить інтерес до означеної проблеми провідних вітчизняних учених (І. Бех, І. Зязюн, О. Киричук, О. Сухомлинська та ін.). Ми погоджуємось із позицією названих науковців, що сенситивним періодом для розвитку задатків, творчих здібностей, а отже, – і повноцінного творчого самовираження особистості, є саме молодший шкільний вік. Проте кількість наукових досліджень, присвячених визначенню технологічних підходів до формування творчого самовираження учнів початкової школи, є незначною, що свідчить про актуальність обраної нами теми.

Сьогодні української системи освіти визначається змінами, що означають собою новий етап становлення національних освітніх закладів,

діяльність яких спрямована на розвиток особистості учня, здатного самовиражатися через різні види творчої діяльності.

Етимологія іменника *самовираження* за “Великим тлумачним словником української мови” пояснюється через дієслово *самовиражатися* в такому формулюванні: “розкривати своє “Я”, виявляти (переважно у художній творчості, в художньому образі) свої думки, настрої, переконання” [2]. Отже, зміст цієї лексичної одиниці передбачає творчий аспект процесу самовираження.

Визначення цього поняття, подані в наукових джерелах психолого-педагогічного спрямування, перегукуються із поданим вище. Проаналізуємо деякі з них. Так, у “Психологічному словнику” термін “самовираження” (самовираз) тлумачиться як прагнення індивіда проявити свій психологічний потенціал, що є індивідуально неповторним, у процесі діяльності, творчості чи іншій формі соціально корисної поведінки [14, 204]

Як справедливо зауважує А. Бойко, самовираження – це потужне джерело позитивних емоцій, натхнення і відмінний спосіб розрядки, що дає вихід накопиченій негативній енергії [1].

Нам імponує позиція Л. Виготського, за якою справжнє самовираження має бути тільки творчим [3]. Повністю підтримуємо науковців (О. Кононко, К. Роджерс, І. Онищук, Р. Шакуров та ін.), які стверджують, що розвиток творчого самовираження зумовлений наявністю адекватної самооцінки особистості та здатністю відстоювати свою позицію, а також залученням до мистецької діяльності [12].

Цінною є й думка О. Джафарової, яка у творчому самовираженні вбачає процес, спрямований на розкриття й утілення дитиною свого внутрішнього світу, що дає змогу в наочно-практичних видах діяльності максимально використовувати свої можливості та задатки [5].

Важливу роль у процесі формування в дитини молодшого шкільного віку вказаних вище якостей, розвитку в неї творчого потенціалу відіграє позашкільна освіта. Тому перед педагогом, який працює у закладі ПЗО, постає завдання щодо оптимального вибору технологій, що уможливуватимуть творче самовираження молодого покоління.

Результати спостережень і бесід із фахівцями дали нам змогу переконатись, що упровадження у процес позашкільної освіти такої інновації як арт-педагогіка сприяє реалізації ідеї щодо формування особистості, спроможної відповісти на виклики сучасного мінливого суспільства, реалізувати свій життєвий і творчий потенціал засобами мистецтва.

Треба зазначити, що на сучасному етапі розвитку педагогічної науки *арт-педагогіка* як напрям педагогічної науки не має ще достатньо точного визначення. Так, Г. Рід, відомий як один із основоположників виховання через мистецтво, вбачає сутність названої вище дефініції у союзі дитини та дорослої людини на тлі мистецького простору, що має характер живого і конструктивного спілкування та забезпечує “гуманістичний шлях виховання через мистецтво” [6].

О. Медведєва, І. Левченко, Л. Комісарова, Т. Добровольська тлумачать арт-педагогіку як синтез галузей наукового знання (мистецтва і педагогіки), що визначають і забезпечують розробку теорії та практики педагогічного корекційно-спрямованого процесу художнього розвитку дітей, метою якого є формування основ художньої культури особистості через мистецтво і художньо-творчу діяльність (музичну, образотворчу, художньо-мовленнєву, театралізовано-ігрову) [11].

Як стверджують О. Корженко, О. Таранова, О. Заргарьян, арт-педагогіка – це галузь педагогічної науки, що вивчає специфіку інтегративного впливу всіх видів заняття мистецтвом і пробуджених ним форм продуктивної особистості на систему її соціальних зв'язків і ставлень [9].

Для нашого дослідження важливою є позиція О. Деркач, яка, називаючи арт-педагогіку інноваційною технологією особистісно орієнтованого навчання та виховання, виокремлює її виховний потенціал, що полягає у створенні умов для гармонійного формування особистості дитини, зокрема молодшого школяра, за допомогою художньо-творчого самовираження, самопізнання і самореалізації [4].

Ми погоджуємось із Р. Прімою, яка обґрунтовує таку розбіжність у поглядах учених на сутність арт-педагогіки тим, що цей науковий напрям є інноваційним, який ще тільки формується та передбачає вивчення природи, закономірностей, принципів, механізмів впливу мистецтва та художньої творчості на становлення особистості в контексті освіти [13].

Перед арт-педагогікою як наукою стоїть низка завдань, одне із яких є – “сприяння адаптації особистості в соціумі (самопізнанню, самовизначенню, самореалізації) через залучення до плодів творчості всього людства в різних її видах, шляхом створення власної творчості” [9].

Ми погоджуємося з думкою дослідниць (Р. Безпальча, М. Григоріва, Я. Немая), які виокремлюють подані нижче групи арт-

педагогічних технологій, а саме: технології сучасного театру; художньо-прикладні технології; фото/відео технології; еванттехнології [10].

Як справедливо зазначають названі вище дослідниці, перша група арт-педагогічних технологій, незважаючи на складність, має високий рівень популярності в педагогічному колі та досить часто використовується в роботі з дітьми. До технологій сучасного театру авторки методичного посібника “Крок до толерантності: використання арт-технологій у захисті прав дітей-біженців” відносять чотири види вистав – публіцистичну, пластико-хореографічну, гумористичну та драматичну [10]. Вважаємо, що для творчого самовираження учнів початкової школи в нагоді стануть перші три.

Визначальною рисою публіцистичної вистави є актуальність і сучасність теми і змісту, що дозволяє її використовувати з метою агітаційної чи профілактичної роботи серед дітей, підлітків і молоді. Указана вище театральна технологія зазвичай об'єднує різні художні жанри й епізоди, визначається добром цікавої та переконливої інформації, яскравих сюжетів і образів.

Мовою пластично-хореографічної вистави виступають символи. Учні початкової школи під час недовготривалої вистави можуть передавати її зміст, наповнений почуттями й переживаннями, за допомогою рухів, міміки та жестів. На відміну від попередньої технології, пластично-хореографічна вистава передбачає використання інноваційних технологій, яскравих музичного супроводу та костюмів, цікавих мізансцен тощо.

Серед технологій сучасного театру гумористичну виставу вирізняє наявність легкості, рухливості, позитиву та гумору. Цей жанр є яскравим і за своєї сутністю близький дитячій та молодіжній аудиторії. Названий вище вид вистав дає змогу викривати різноманітні життєві вади та недоліки через гумористичне зображення, а також пропонувати позитивні моделі поведінки.

Значною популярністю щодо використання у практиці роботи педагогів, що працюють у закладах позашкільної освіти, вирізняються художньо-прикладні технології, до яких належать конкурси малюнків, плакатів, виставки робіт з природного матеріалу, а також такі популярні сьогодні арт-технології, як графіті, колажування, 3d-інсталяції тощо, які викликають жвавий інтерес у здобувачів початкової освіти [10]. Так, одним із видів сучасного мистецтва вважається графіті. У переважній більшості людей це слово асоціюється із розписом будинків, парканів або будь-яких зовнішніх поверхонь у специфічному стилі. Популярність цієї технології серед

підростаючого покоління дає змогу залучити молодших школярів до різноманітної творчої діяльності, а саме: створення у стилі графіті плакатів, декорацій, проєктів, конкурсу тематичних малюнків на асфальті тощо.

Загальновідомо, що колажування передбачає приєднання різноманітних карток, світлин, картинок або предметів різної фактури до певної поверхні. Варто зазначити, що така діяльність не вимагає наявності в дитини творчих здібностей, тому займатись нею кожен може отримати позитивний результат та самовиразитися.

Цікавим сучасним рішенням можна вважати 3d-інсталяцію – арт-педагогічну технологію, що передбачає використання тривимірних об'єктів. Як правило, інсталяції створюються у приміщеннях [10]. Їхніми авторами можуть бути як окремі учні, так і творчі групи. Виразити свої ідеї у такий спосіб молодші школярі можуть за допомогою різноманітних елементів.

Не меншою дієвістю щодо створення умов для творчого самовираження кожної дитини, за нашим переконанням, вирізняється наступна група арт-педагогічних технологій – фото/відео. Цей факт пояснюється передусім стрімким розвитком медіазасобів, які дають можливість швидко, без затрат зайвого часу зробити якісні світлини чи зняти відео.

На нашу думку, творче самовираження особистості дитини названого вище віку буде мати місце у процесі участі здобувача початкової освіти або колективу учнів у конкурсі фотооповідань, згідно з умовами якого діти не тільки пропонують певну тематичну збірку фото, зроблених самостійно, але й оповідання до неї. Уважаємо, процес поєднання різних видів творчої діяльності забезпечить різноаспектне творче самовираження кожного молодшого школяра.

З метою формування медіаграмотності, а також творчого самовираження здобувачів початкової освіти педагоги закладів позашкільної освіти можуть використовувати відеотехнології. Зняті молодшими школярами відеоролики, можуть мати різну тематичну спрямованість: реклама, презентація (наприклад, фотооповідання), алгоритм виконання певних дій (як пекти печиво, як зробити піратський капелюх тощо) [10].

Четверта група – евенттехнології – арт-педагогічні технології, які вважаються інноваційними. Слово “евент” перекладається українською як “подія”, тобто певні колективні заходи, спрямовані на досягнення мети. Сьогодні до популярних форм подібної активності можна віднести флешмоби та перфоманси [10].

Так, флешмоби – це заздалегідь запланована

масова акція, в якій беруть участь велика кількість людей. Один із варіантів цього виду арт-педагогічних технологій вимагає проведення певної підготовки основних учасників і проводиться з метою привернути увагу суспільства до певної проблеми. Свідками й вільними учасниками флешмобу стають всі, хто перебуває на місці його проведення. Організатори подібного заходу (у нашому випадку – педагоги позашкільних закладів освіти й учні початкової школи) мають придумати і спланувати дії, що розкриватимуть тему, якій присвячено флешмоб, а також сприятимуть долученню до нього присутніх. Зазвичай інформація про флешмоб розміщується в Інтернеті, що уможливило долучення до нього всіх, хто цікавиться певною темою [10].

Перфоманс – ще один вид арт-педагогічних технологій, що є формою образотворчого мистецтва, де художні образи не статичні, а вирізняються рухливістю. Її, як справедливо зазначають Р. Безпальча, М. Григоріва та Я. Немає, важко назвати виставою, хоча власне дійство перфомансу – це результат співпраці режисера (педагога) та виконавців (молодших школярів). До центру уваги глядачів потрапляють створені творчим колективом образи. Сьогодні перфоманси використовують як під час проведення масових акцій з метою популяризації певного продукту людської діяльності (нової книги, відкриття виставки творчих робіт), так і творчих конкурсів [10].

Висновок. Отже, використання сучасних арт-педагогічних технологій у процесі позашкільної освіти молодших школярів значно розширює можливості роботи педагога з дітьми з метою формування творчого самовираження підростаючого покоління, збільшують її ефективність, дозволяючи залучати усіх учнів до розвитку своїх задатків та творчої самореалізації.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо у визначенні ролі предметів мовно-літературної освітньої галузі щодо формування творчого самовираження учнів початкової школи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойко А. Е. Сучасні підходи до розуміння феномену самовираження особистості. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*: зб. наук. праць. Кам'янець-Подільський: Видавець Зволейко Д. Г., 2010. Вип. 14. Кн. 2. 604 с.

2. Великий тлумачний словник української мови. URL: <https://slovnuk.me/dict/vts/самовиражатися> (дата звернення 27.01.2021).

3. Выготский Л. Психология искусства. Анализ эстетической реакции. Москва: Лабиринт, 1997. 416 с.

4. Деркач О. О. Реалізація виховного потенціалу арт-педагогіки в умовах навчально-виховного процесу початкової школи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14 "Теорія і методика мистецької освіти"*. Київ: Видавництво НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. Вип. 8 (13). С. 155–159.

5. Джафарова О. С. Творче самовираження як наукова проблема. *Педагогічний дискурс*. 2012. Вип. 11. С. 76–80.

6. Железовская Г. И., Еремина С. В. Принципы формирования дидактических терминов. *Педагогика*. 1999. №5. С.18–22.

7. Закон України "Про позашкільну освіту". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#> (дата звернення 19.01.2021).

8. Концепція розвитку позашкільної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-konceptsiyi-rozvitku-pozashkilnoyi-osviti> (дата звернення 19.01.2021).

9. Корженко О. М., Заргарьян Е. А. Артпедагогика сегодня: цели и перспективы развития. *Теория и практика образования в современном мире: материалы II Междунар. практ. конф. (Санкт-Петербург, май 2013)*. Санкт-Петербург: Реноме, 2013. С. 95–97.

10. Крок до толерантності: використання арттехнологій у захисті прав дітей-біженців: навч.-метод. посіб. / Р. Безпальча та ін. Київ: Школа Рівних Можливостей, 2010. 24 с.

11. Медведева Е. А., Левченко И. Ю., Комиссарова Л. Н., Добровольская Т. А. Артпедагогика и арт-терапия в специальном образовании: учеб. пособ. Москва: Издательский центр "Академия", 2011. 248 с.

12. Онищук І. А. Розвиток самовираження зростаючої особистості у музично-творчій діяльності. Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір: матеріали І Міжнарод. наук.-практ. конф. "Актуальні проблеми педагогічної освіти: європейський і національний вимір" (Луцьк, 3–5 червня 2016р.)/заг. ред. П. М. Гусак, І. М. Брушневська та ін. У 2 т. Т.2 (О-Я). Луцьк: ФОП Покора І. О., 2017. С. 25–26.

13. Пріма Р. Артпедагогіка як наукове поняття: аспекти сутнісної характеристики. *Вісник Черкаського університету. Серія: Педагогічні науки*. Вип. № 1. 2016. С. 6–10.

14. Психологічний словник / авт.-уклад.

В. В. Синявський, О. П. Сергеєнкова; за ред. Н. А. Побірченко. Київ: Науковий світ, 2007. 274 с.

REFERENCES

1. Boyko, A. (2010). Suchasni pidkhody do rozuminnia fenomenu samovyrazhennia osobystosti [Modern approaches to understanding the phenomenon of self-expression of personality]. *Theoretical and methodological problems of education of children and students: collection. Science. wash.* Kamyanets-Podilsky, issue. 14, vol. 2. 604 p. [in Ukrainian].

2. Velykyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy [Large explanatory dictionary of the Ukrainian language]. Available at: <https://slovyk.me/dict/vts/self-expression>. [in Ukrainian].

3. Vygotsky, L. (1997). Psikhologiya iskusstva. Analiz esteticheskoy reaktsii [Psychology of art. Analysis of aesthetic reaction]. Moscow, 416 p. [in Russian].

4. Derkach, O. (2009). Realizatsiia vykhovnoho potentsialu art-pedahohiky v umovakh navchalno-vykhovnoho protsesu pochatkovoї shkoly [Realization of educational potential of art-pedagogy in the conditions of educational process of primary school]. *Scientific journal of the National Pedagogical University named after MP Drahomanov. Series 14 "Theory and methods of art education"*. Kyiv, Vol. 8 (13), pp.155–159. [in Ukrainian].

5. Jafarova, O. (2012). Tvorche samovyrazhennia yak naukova problema [Creative self-expression as a scientific problem]. *Pedagogical discourse*. Vol. 11, pp. 76–80. [in Ukrainian].

6. Zhelezovskaya, G. & Eremina, S. (1999). Printsipy formirovaniya didakticheskikh terminov [Principles of formation of didactic terms]. *Pedagogy*. No. 5, pp.18–22. [in Russian].

7. Zakon Ukrainy "Pro pozashkilnu osvitu". [Law of Ukraine "On Extracurricular Education"]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#> (Accessed 19 Jan. 2021). [in Ukrainian].

8. Kontseptsiiia rozvytku pozashkilnoi osvity [The concept of development of out-of-school education]. Available at: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-konceptsiyi-rozvitku-pozashkilnoyi-osviti> (Accessed 19 Jan. 2021). [in Ukrainian].

9. Korzhenko, O. M. & Zargaryan, E.A. (2013). Artpedagogika segodnya: tseli i perspektivy razvitiya [Art pedagogy today: goals and prospects of development]. *Teoriya y praktyka obrazovaniya v sovremennom myre: materyaly II Mezhdunar. prakt. konf. (Sankt-Peterburh, mai 2013)*. – Theory and practice of education in the modern world: Proceedings of the Second International. practice.

**ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ НОВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ**

conf. (St. Petersburg, May). (pp. 95–97.). Saint Petersburg. [in Russian].

10. Krok do tolerantnosti: vykorystannia arttekhnologii u zakhysti prav ditei-bizhentsiv (2010). [A step towards tolerance: the use of art technologies in the protection of the rights of refugee children]. (Ed.). R. Bezpalcha and others. Kyiv, 24 p. [in Ukrainian].

11. Medvedeva, E., Levchenko, I., Komissarova, L., & Dobrovolskaya, T. (2011). Artpedagogika i artterapiya v spetsialnom obrazovanii: ucheb. posob. [Art pedagogy and art therapy in special education: textbook. Allowance]. Moscow, 248 p. [in Russian].

12. Onyshchuk, I. (2017). Rozvytok samovyrazhennia zrostaiuchoi osobystosti u muzychno-tvorchii diialnosti [Development of self-expression of a growing personality in musical and creative activities]. *Aktualni problemy pedahohichnoi osvity: yevropeiskyi i natsionalnyi vymir: materialy I*

Mizhnarod. nauk.-prakt. konf. "Aktualni problemy pedahohichnoi osvity: yevropeiskyi i natsionalnyi vymir" (Lutsk, 3–5 chervnia 2016 r.) – Actual problems of pedagogical education: European and national dimension: Proceedings of the I International Scientific-Practical Conference “Actual problems of pedagogical education: European and national dimension” June 3-5, 2016. (Eds.). P.M.Gusak, I.M. Brushnevskaya and others. Vol.2. (pp. 25–26). Lutsk. [in Ukrainian].

13. Prima, R. (2016). Artpedahohika yak naukove poniattia: aspekty sutnisnoi kharakterystyky [Art pedagogy as a scientific concept: aspects of the essential characteristics]. *Bulletin of Cherkasy University. Series: pedagogical sciences*. No. 1, pp. 6–10. [in Ukrainian].

14. Psykholohichni slovnyk (2007). [Psychological Dictionary]. (Eds.). V. Sinyavsky, O. Sergeenkova; for order. N. Pobirchenko. Kyiv, 274 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.11.2020

УДК 378.147:[37.011.3-051:78]:005.336.5

DOI:

Марина Петренко, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання
Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка

**ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ МУЗИЧНОГО
МИСТЕЦТВА ЯК ФАКТОР РЕАЛІЗАЦІЇ НОВІТНЬОЇ ПАРАДИГМИ ОСВІТИ**

У статті розкрито професійна майстерність майбутнього фахівця музичного мистецтва як фактор реалізації новітньої парадигми освіти. Проаналізовано стан розробленості означеної проблеми в сучасних дослідженнях. Визначено зміст професійної майстерності майбутнього фахівця музичного мистецтва. Окреслено певні завдання підвищення рівня професійної майстерності майбутнього учителя музики. Виявлено, що знання, вміння і навички, закладені впродовж навчально-виховного процесу в студентів позначаються на результатах підготовки майбутніх професійних кадрів, реалізації їх як особистостей новітньої парадигми освіти.

Ключові слова: професійна майстерність; майбутній фахівець музичного мистецтва; завчання; сучасна освіта.

Літ. 6.

Maryna Petrenko, Ph.D. (Pedagogy), Associate Professor of the
Choral Conducting, Vocal and Methods of Music Education Department
Sumy A. S. Makarenko State Pedagogical University

**PROFESSIONAL SKILLS OF THE FUTURE MUSICAL ART SPECIALIST AS A FACTOR
OF IMPLEMENTATION OF THE LATEST PARADIGM OF EDUCATION**

In the article it is highlighted the professional skills of the future musical art specialist as a factor of implementation of the latest education paradigm. According to the analysis of the state of this problem in modern researches, it is emphasized that the issue of future musical art specialist' professionalism involves greater perfection in terms of deepening knowledge, skills and creative use of scientific achievements and experience of prominent musical art representatives. This approach opens new opportunities for in-depth and high-quality teaching process. In this regard, it is highlighted the principle of systematicity and consistency, which creates the professional skills of a future musical art specialist.

The content of professional skills of the future musical art specialist is defined, which makes acquisition of necessary knowledge, abilities, and skills, spiritual values on the basis of mastering of musical pedagogics in